

**Kamer
van Volksvertegenwoordigers**

ZITTING 1986-1987
3 DECEMBER 1986

WETSVOORSTEL

**houdende rationalisatie en programmatie van
het buitengewoon onderwijs, wat betreft het
waarborgen van de vrije keuze**

(Ingediend door de heer Baldewijns)

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Het koninklijk besluit n° 439 van 11 augustus 1986 houdende de rationalisatie en programmatie van het buitengewoon onderwijs is inzake rationalisatie zacht en bepaalt dat netten die nu reeds een ruime inplanting hebben, proportioneel minder getroffen worden dan minder bevolkte netten.

Het besluit is inzake programmatie niet alleen totaal verkeerd opgevat, maar is bovendien zeer streng zodat oprichting onmogelijk is van scholen of types in de minder bevolkte netten, juist daar waar oprichtingen zouden moeten kunnen gebeuren.

Volgens het koninklijk besluit n° 439 van 11 augustus 1986 kan een school worden opgericht als ze een aanzienlijk aantal leerlingen zal tellen. Door los van wat bestaat een school te laten oprichten voor zover ze een voorgeschreven aantal leerlingen bereikt, wordt de concurrentie ingebouwd.

Zelfs waar een bepaald type in een net niet bestaat kan, indien de programmatie blijft wat ze is, dit type niet opgericht worden waardoor de vrije keuze niet gewaarborgd wordt. Zo gesteld is programmatie voor het Rijksonderwijs onmogelijk.

In tegenstelling hiermee worden types die bestaan beveiligd:

— artikel 14, § 1: bepaalde types kunnen blijven bestaan aan een 2/3 norm;

— artikel 14, § 5 bepaalt dat types 2 en 4 kunnen blijven bestaan aan een 1/4 norm;

**Chambre
des Représentants**

SESSION 1986-1987
3 DÉCEMBRE 1986

PROPOSITION DE LOI

**portant rationalisation et programmation de
l'enseignement spécial en ce qui concerne la
garantie du libre choix**

(Déposée par M. Baldewijns)

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

L'arrêté royal n° 439 du 11 août 1986 portant rationalisation et programmation de l'enseignement spécial n'est pas d'une rigueur excessive en matière de rationalisation: il prévoit que les réseaux qui sont dès à présent bien implantés seront proportionnellement moins touchés que les réseaux dans lesquels la population scolaire est moins importante.

Par contre, en matière de programmation, cet arrêté procède de conceptions totalement inadéquates et est de plus très strict, de sorte qu'il est impossible de créer des écoles ou des types dans les réseaux dont la population est moins importante, où cela devrait précisément pouvoir se faire.

Selon l'arrêté royal n° 439 du 11 août 1986, une école peut être créée dans la mesure où elle comptera un nombre important d'élèves. En permettant la création d'une école indépendamment des établissements existants, pour autant qu'elle compte le nombre d'élèves prévu, on suscite la concurrence.

Même si un certain type n'existe pas dans un réseau, ce type ne pourra pas être créé si la programmation reste telle qu'elle est, et le libre choix ne pourra par conséquent pas être garanti. Telle qu'elle est prévue, la programmation est impraticable pour l'enseignement de l'État.

Par contre, les types existants sont sauvegardés:

— l'article 14, § 1er, prévoit que certains types peuvent subsister lorsque leur population n'est pas inférieure aux deux tiers de la norme;

— l'article 14, § 5, prévoit que les types 2 et 4 peuvent subsister lorsque le quart de la norme est atteint;

— artikel 15: er kan telkens één type zonder voorwaarden behouden blijven in een provincie, dan wanneer volgens artikel 21, § 2, voor het oprichten van een enig type in een provincie aan de rationalisatienorm moet voldaan worden;

— artikel 19 laat de oprichting toe bij een bestaande school van bijkomende vestigingsplaatsen, mits te voldoen aan de rationalisatienorm, niet aan de sterkere programmatienorm.

— artikel 21, § 1, 1° laat omvormingen van een type toe op basis van de rationalisatienorm;

— artikel 21, § 1, 3° laat de oprichting toe van een type 1 of 8 als één van de beide types bestaat op basis van de rationalisatienorm.

De remwet kwam op het ogenblik dat het Rijksonderwijs de opbouw van een buitengewoon onderwijs begon. Zo bijvoorbeeld bestaat in het Rijksonderwijs van de 8 mogelijke types geen type 5 (zieken), geen type 6 (visueel), geen type 7 (auditief) en het aantal type 3 (karakterieel) is zeer beperkt, met andere woorden bestaat slechts sporadisch.

Meerdere hoofdtoezichtsgebieden hebben wat het Rijksonderwijs betreft, geen type 2 (mentaal), 4 (lichamelijk) of 8 (leerstoornissen).

In de scholen voor buitengewoon secundair onderwijs van het Rijk ontbrekt van de 4 opleidingsvormen totaal de opleidingsvorm 4 (doorstromingsafdeling).

Het is duidelijk dat de vrije keuze voor de ouders die buitengewoon Rijksonderwijs verkiezen niet is gewaarborgd.

De wet van 12 juli 1974 heeft in artikel 13 van de wet van 6 juli 1970 op het buitengewoon onderwijs een lid ingevoegd dat aan de wettelijke basis ligt voor rationalisatie en programmatie van het buitengewoon onderwijs: « De Koning bepaalt het aantal en de geografische inplanting van scholen en leergangen, opgericht of betoelaagd door de Staat, om de vrije keuze van de ouders te waarborgen, alsook de criteria en de modaliteiten voor oprichting, behoud en betoelaging van scholen of leergangen buiten de infrastructuur die bestemd is om de vrije keuze te waarborgen. »

Dit lid bestaat alzo uit twee delen:

- 1) verplichting de vrije keuze te waarborgen;
- 2) modaliteiten voor de scholen buiten deze « infrastructuur ».

Uit het Verslag Delforge, Kamercommissie d.d. 6 november 1973, kan het volgende geciteerd worden:

« Een lid vraagt uitleg over buiten de infrastructuur. »

De Minister antwoordt dat het begrip « infrastructuur » in dit geval duidt op een voldoende aantal scholen dat de vrije keuze tussen de neutrale of de geëngageerde inrichtingen kan waarborgen.

In iedere geografische omschrijving moeten de ouders een keuze hebben tussen een neutrale en een geëngageerde inrichting, die beantwoordt aan de pedagogische behoefte van hun kind. Dit vereist dat de onderscheidene tendenzen vertegenwoordigd zijn.

— l'article 15 prévoit qu'un seul type peut subsister sans conditions dans une province donnée, alors que selon l'article 21, § 2, il faut atteindre la norme de rationalisation pour créer un seul type dans une province;

— l'article 19 permet la création d'implantations supplémentaires auprès d'une école existante, pourvu que la norme de rationalisation soit atteinte, les normes de programmation, qui sont plus strictes, ne devant pas l'être;

— l'article 21, § 1er, 1°, permet des transformations d'un type qui répond à la norme de rationalisation;

— l'article 21, § 1er, 3°, permet la création d'un type 1 ou 8, à la condition qu'un de ces deux types déjà organisé atteigne la norme de rationalisation.

La loi de blocage a été promulguée au moment où l'enseignement de l'Etat commençait à édifier un réseau d'enseignement spécial. Ainsi, alors qu'il y a 8 types possibles, il n'existe pas, dans l'enseignement de l'Etat, de type 5 (pour les malades), de type 6 (troubles visuels) ni de type 7 (troubles auditifs); quant au type 3 (pour caractériels), il est très réduit et n'est en fait organisé que sporadiquement.

Plusieurs ressorts d'inspection principale n'ont, en ce qui concerne l'enseignement de l'Etat, pas de type 2 (troubles mentaux), de type 4 (troubles physiques) ou de type 8 (troubles de l'apprentissage).

Dans les écoles d'enseignement secondaire spécial de l'Etat, où quatre formes d'enseignement sont possibles, la forme 4 est totalement inexistante (section de transition).

Il est clair que le libre choix n'est pas garanti pour les parents qui optent pour l'enseignement spécial de l'Etat.

La loi du 12 juillet 1974 a inséré dans l'article 13 de la loi du 6 juillet 1970 sur l'enseignement spécial un alinéa qui constitue le fondement légal de la rationalisation et de la programmation de cet enseignement: « Le Roi détermine le nombre et la répartition géographique des écoles et des cours que l'Etat crée ou subventionne afin d'assurer le libre choix des parents, de même que les critères et les modalités de création, de maintien et de subventionnement d'écoles ou de cours au-delà de l'infrastructure destinée à garantir le libre choix. »

Cet alinéa comporte donc deux éléments:

- 1) l'obligation d'assurer le libre choix;
- 2) les modalités applicables en ce qui concerne les écoles ne faisant plus partie de l'infrastructure destinée à assurer le libre choix.

Il est utile de citer à cet égard le passage suivant du rapport fait par M. Delforge au nom de la Commission de la Chambre (réunion du 6 novembre 1973):

« Un membre demande des explications au sujet de l'octroi de subventions aux écoles « au-delà de l'infrastructure... ».

Le Ministre répond que la notion d'« infrastructure » signifie en l'occurrence un nombre suffisant d'écoles permettant de garantir le libre choix entre l'établissement neutre ou l'établissement engagé. »

Au sein de toute division géographique, les parents doivent pouvoir choisir entre un établissement neutre et un établissement engagé, qui réponde aux besoins pédagogiques de leur enfant. L'exercice de cette faculté requiert que les différentes tendances soient représentées.

Zulke geografische omschrijving waarbinnen de vrije keuze moet gewaarborgd worden, kan niet voor alle types, het taalgebied of de provincie zijn. Wanneer wij vaststellen dat voor de vrije sector er gemiddeld 12 scholen buitengewoon onderwijs zijn per hoofdtoezichtsgebied, en er bijvoorbeeld gemiddeld 7 types 1 per hoofdtoezichtsgebied zijn, dan is de notie geografische omschrijving waarbinnen de vrije keuze moet gewaarborgd worden, wat de types 1, 2, 4 en 8 betreft, het hoofdtoezichtsgebied (het vrij onderwijs telt 155 scholen buitengewoon onderwijs en 93 types 1).

De vrije keuze waarborgen voor deze types binnen een hoofdtoezichtsgebied is bovendien verantwoord gezien het gewoon basisonderwijs op deze wijze gestructureerd is en ook de commissies van advies voor buitengewoon onderwijs volgens deze omschrijving werken.

Gezien met artikel 13 eerste lid, van de wet van 6 juli 1970 op het buitengewoon onderwijs geen rekening werd gehouden, was het ontwerp van koninklijk besluit dat in eerste instantie aan de Schoolpactcommissie werd voorgelegd (d.d. 6 maart 1986) in strijd met de wet vermits de vrije keuze niet verzekerd werd. Ook de Hoge Raad van het Buitengewoon Onderwijs (N) heeft in zijn advies gesteld dat de bepalingen van artikel 13 niet werden nageleefd.

Dit koninklijk besluit ware aanvechtbaar geweest bij de Raad van State.

De Regering heeft het ontwerp-besluit overgenomen tot een identisch bijzondere machtenbesluit: het koninklijk besluit n° 439. We herhalen, de vrije keuze wordt er niet door gewaarborgd.

Het is de bedoeling van dit wetsvoorstel deze leemte aan te vullen.

Voor een overzicht zie bijlage 1 en 2.

In het verslag van de Kamercommissie d.d. 28 april 1959 naar aanleiding van de beperking van de Schoolpactwet van 29 mei 1959 staat bij het onderzoek van artikel 24:

« Daarenboven werd overeengekomen dat er geen discriminatie ten gunste van het gesubsidieerd en ten nadele van het Rijksonderwijs zal zijn, wat betreft de handhaving van klassen die niet meer het vereiste aantal leerlingen tellen.

Weliswaar kunnen bijvoorbeeld het vrij onderwijs of de gemeenten dergelijke klassen handhaven — natuurlijk zonder aanspraak op subsidie — doch ook het Rijk beschikt over die mogelijkheid, want het is geenszins gebonden de klassen die niet het vereiste minimum aantal leerlingen tellen automatisch af te schaffen ».

Artikels worden in het koninklijk besluit n° 439 van 11 augustus 1986 ingevoegd om het mogelijk te maken voor het Rijksbuitengewoon onderwijs afwijkingen toe te staan.

COMMENTAAR BIJ DE ARTIKELEN

Artikel 1

Voor het waarborgen van de vrije keuze is noodzakelijk :

Cette division géographique à l'intérieur de laquelle le libre choix doit être garanti ne peut pas être la région linguistique ou la province pour tous les types. Etant donné que, pour le secteur libre, il y a en moyenne 12 écoles d'enseignement spécial par ressort d'inspection principale et qu'il y a par exemple 7 types 1 en moyenne par ressort d'inspection principale, la notion de division géographique à l'intérieur de laquelle le libre choix doit être garanti correspond au ressort d'inspection principale pour ce qui est des types 1,2,4 et 8 (l'enseignement libre compte 155 écoles d'enseignement spécial et 93 types 1).

Il se justifie en outre de garantir pour ces types le libre choix au sein d'un ressort d'inspection principale, étant donné que l'enseignement fondamental ordinaire est structuré de cette manière et que les commissions consultatives de l'enseignement spécial adoptent cette subdivision.

Etant donné qu'il n'avait pas été tenu compte de l'article 13, alinéa 1er, de la loi du 6 juillet 1987 sur l'enseignement spécial, le projet d'arrêté royal soumis en premier lieu à la Commission du Pacte scolaire (le 6 mars 1986) était contraire à la loi, puisqu'il ne garantissait pas le libre choix. Le Conseil supérieur de l'enseignement spécial (N) a également précisé dans son avis que les dispositions de l'article 13 n'avaient pas été respectées.

Cet arrêté royal aurait pu être attaqué devant le Conseil d'Etat.

Le Gouvernement a repris le projet d'arrêté dans l'arrêté de pouvoir spéciaux n° 439. Nous répétons que cet arrêté ne garantit pas le libre choix.

La présente proposition de loi vise à combler cette lacune.

Les tableaux synoptiques des annexes 1 et 2 donnent une vue globale de la situation.

Dans le rapport du 28 avril 1959 fait au nom de la Commission de la Chambre chargée d'examiner la loi du 29 mai 1959 sur le Pacte scolaire, on peut lire, dans la discussion de l'article 24 :

« D'autre part, il a été entendu qu'il n'y aura pas de discrimination en faveur de l'enseignement subventionné au détriment de l'enseignement de l'Etat, en ce qui concerne le maintien des classes qui ne compteraient pas le nombre d'élèves requis.

S'il est vrai que, par exemple, l'enseignement libre ou les communes pourront maintenir celles-ci, bien entendu sans pouvoir prétendre à l'octroi de subventions, il en est de même de l'Etat, qui n'est nullement tenu de supprimer automatiquement les classes n'atteignant pas le minimum de population scolaire. »

Nous proposons d'insérer dans l'arrêté royal n° 439 du 11 août 1986 une série d'articles devant permettre d'accorder des dérogations pour l'enseignement spécial de l'Etat.

COMMENTAIRE DES ARTICLES

Article 1er

Afin de garantir le libre choix, il est nécessaire de prévoir :

— voor type 3 tenminste telkens één type bij een M.P.I.S. in een hoofdtoezichtsgebied van elk provincie;

— voor type 4 tenminste telkens één type per hoofdtoezichtsgebied van elke provincie;

— voor type 5 tenminste twee types in een hoofdtoezichtsgebied voor het Nederlands taalgebied;

— voor types 6 en 7 tenminste drie types (bij een M.P.I.S.) in een hoofdtoezichtsgebied voor het Nederlands taalgebied;

— voor type 8 (buitengewoon lager onderwijs) tenminste telkens één type per hoofdtoezichtsgebied van elke provincie.

Art. 2

Voor het waarborgen van de vrije keuze is het noodzakelijk voor de opleidingsvorm 4 er tenminste drie te voorzien in een hoofdtoezichtsgebied van het Nederlands taalgebied.

Art. 3

Gezien het gesubsidieerd onderwijs de mogelijkheid heeft met eigen middelen types opleidingsvormen en afdelingen te organiseren buiten de normen om moet voor het Rijksbuitengewoon onderwijs een analoge mogelijkheid bestaan.

Art. 4

De waarborg van drie jaar voor tot de stage toegelaten en vastbenoemde personeelsleden ingebouwd in artikel 39 van het koninklijk besluit n° 439 van 11 augustus 1986 heeft in het Rijksonderwijs ten gunste van het personeel geen enkel effect, gezien:

- de honderden tijdelijken in het Rijksbuitengewoon onderwijs;
- sinds 12 jaar geen betrekkingen open werden verklaard;
- geen specifieke bekwaamheidsbewijzen zijn vastgelegd.

Het is gewenst voor het Rijksonderwijs het koninklijk besluit n° 439 enkel uitvoering te geven nadat artikel 13, punt 3 van de wet van 6 juli 1970 op het buitengewoon onderwijs werd uitgevoerd, met andere woorden als de bekwaamheidsvereisten zijn bepaald en nadat de bepalingen tot de stages zijn doorgevoerd.

E. BALDEWIJNS

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Zonder rekening te houden met de rationalisatie en programmatiernormen voorzien in het koninklijk besluit

— pour le type 3: au moins un type au sein d'un I.M.P.E. dans un ressort d'inspection principale de chaque province;

— pour le type 4: au moins un type par ressort d'inspection principale de chaque province;

— pour le type 5: au moins deux types dans un ressort d'inspection principale pour la région de langue néerlandaise;

— pour les types 6 et 7: au moins trois types (au sein d'un I.M.P.E.) dans un ressort d'inspection principale pour la région de langue néerlandaise;

— pour le type 8 (enseignement primaire spécial): au moins un type par ressort d'inspection principale de chaque province.

Art. 2

Afin de garantir le libre choix, il est nécessaire de prévoir au moins trois formes d'enseignement 4 dans un ressort d'inspection principale de la région de langue néerlandaise.

Art. 3

Etant donné que l'enseignement subventionné a la possibilité d'organiser avec ses propres ressources des formes d'enseignement et des sections en dehors des normes, il faut donner une possibilité analogue à l'enseignement spécial de l'Etat.

Art. 4

La garantie de trois ans prévue par l'article 39 de l'arrêté royal n° 439 du 11 août 1986 en faveur du personnel admis au stage ou nommé à titre définitif n'a aucun effet à l'égard du personnel de l'enseignement de l'Etat, étant donné:

- que l'enseignement spécial de l'Etat compte des centaines d'enseignants temporaires;
- que depuis 12 ans, aucun poste n'a été déclaré vacant;
- qu'aucun titre spécifique n'a été déterminé.

Il conviendrait de subordonner l'exécution de l'arrêté royal n° 439 en ce qui concerne l'enseignement de l'Etat à celle de l'article 13, point 3, de la loi du 6 juillet 1970 sur l'enseignement spécial ou, autrement dit, de n'exécuter cet arrêté royal que lorsque les conditions d'aptitude auront été fixées et que les admissions au stage seront effectives.

PROPOSITION DE LOI

Article 1er

Sans tenir compte des normes de rationalisation et de programmation prévues par l'arrêté royal n° 439 du 11

n^r 439 van 11 augustus 1986 houdende rationalisatie en programmatie van het buitengewoon onderwijs worden:

1° voor het Rijksbuitengewoon kleuteronderwijs opgericht:

- één type 3 bij een M. P. I. S. in een hoofdtoezichtsgebied van elke provincie;
- één type 4 in een hoofdtoezichtsgebied van de provincie Brabant;
- één type 4 in een hoofdtoezichtsgebied van de provincie Limburg;
- telkens één type 5 in een hoofdtoezichtsgebied van de provincies Brabant en Limburg;
- telkens één type 6 en één type 7 bij een M. P. I. S. respectievelijk in een hoofdtoezichtsgebied van de provincies Brabant, West-Vlaanderen en Limburg.

2° voor het Rijksbuitengewoon lager onderwijs opgericht:

- telkens één type 3 bij een M. P. I. S. in een hoofdtoezichtsgebied van de provincie Brabant, West-Vlaanderen en Limburg;
- één type 4 in een hoofdtoezichtsgebied van de provincie Brabant;
- telkens een type 5 in een hoofdtoezichtsgebied van de provincies Brabant en Limburg;
- telkens een type 6 en 7 bij een M. P. I. S. respectievelijk in een hoofdtoezichtsgebied van de provincies Brabant, West-Vlaanderen en Limburg;
- één type 8 in een hoofdtoezichtsgebied van de provincie Antwerpen.

Art. 2

Zonder rekening te houden met de rationalisatie en programmatienormen voorzien in hetzelfde besluit worden drie opleidingsvormen 4 opgericht in een hoofdtoezichtsgebied in het Nederlands taalgebied.

Art. 3

1° Een artikel 17*bis* luidend als volgt, wordt in hetzelfde besluit ingevoegd:

« Art. 17*bis*. — Onze ministers van Onderwijs kunnen voor het buitengewoon onderwijs van het Rijk met redenen omklede afwijkingen van de bepalingen van dit hoofdstuk II toestaan ».

2° Een artikel 31*bis*, luidend als volgt, wordt in hetzelfde besluit ingevoegd:

« Art. 31*bis*. — Onze ministers van Onderwijs kunnen voor het buitengewoon onderwijs van het Rijk met redenen omklede afwijkingen van de bepalingen van dit hoofdstuk IV toestaan. »

Art. 4

Artikel 40 van hetzelfde besluit wordt aangevuld met het volgende lid:

août 1986 portant rationalisation et programmation de l'enseignement spécial, sont créés:

1° pour l'enseignement maternel spécial de l'Etat:

- un type 3 au sein d'un I. M. P. E. dans un ressort d'inspection principale de chaque province;
- un type 4 dans un ressort d'inspection principale de la province de Brabant;
- un type 4 dans un ressort d'inspection principale de la province de Limbourg;
- un type 5 dans un ressort d'inspection principale de la province de Brabant et de la province de Limbourg;
- un type 6 et un type 7 au sein d'un I. M. P. E. dans un ressort d'inspection principale de la province de Brabant, de la province de Flandre occidentale et de la province de Limbourg.

2° pour l'enseignement primaire spécial de l'Etat:

- un type 3 au sein d'un I. M. P. E. dans un ressort d'inspection principale de la province de Brabant, de la province de Flandre occidentale et de la province de Limbourg;
- un type 4 dans un ressort d'inspection principale de la province de Brabant;
- un type 5 dans un ressort d'inspection principale de la province de Brabant et de la province de Limbourg;
- un type 6 et un type 7 au sein d'un I. M. P. E. dans un ressort d'inspection principale de la province de Brabant, de la province de Flandre occidentale et de la province de Limbourg;
- un type 8 dans un ressort d'inspection principale de la province d'Anvers.

Art. 2

Sans tenir compte des normes de rationalisation et de programmation prévues par le même arrêté royal, trois formes d'enseignement 4 sont créées dans un ressort d'inspection principale de la région de langue néerlandaise.

Art. 3

1° Un article 17*bis*, libellé comme suit, est inséré dans le même arrêté royal:

« Art. 17*bis*. — Nos ministres de l'Education nationale peuvent accorder en faveur de l'enseignement spécial de l'Etat des dérogations motivées aux dispositions du présent chapitre II. ».

2° un article 31*bis*, libellé comme suit, est inséré dans le même arrêté royal:

« Art. 31*bis*. — Nos ministres de l'Education nationale peuvent accorder en faveur de l'enseignement spécial de l'Etat des dérogations motivées aux dispositions du présent chapitre IV. »

Art. 4

L'article 40 du même arrêté royal est complété par l'alinéa suivant:

« Uitgezonderd voor het buitengewoon onderwijs van het Rijk waarvoor het besluit in werking treedt nadat artikel 13, punt 3 van de wet van 6 juli 1970 op het buitengewoon onderwijs is uitgevoerd en nadat de toelatingen tot de stage zijn doorgevoerd ».

19 november 1986.

E. BALDEWIJNS

« Sauf en ce qui concerne l'enseignement spécial de l'Etat, à l'égard duquel l'arrêté n'entrera en vigueur qu'après que l'article 13, point 3, de la loi du 6 juillet 1970 sur l'enseignement spécial aura été exécuté et que les admissions aux stages seront effectives ».

19 novembre 1986.